

Profielschets

Ondernemende school

SCHOLEN MET
SUCCESS
onderzoek ✓ advies ✓ creatie ✓

Scholen met Succes

Postbus 3386
2001 DJ Haarlem

www.scholenmetsucces.nl

info@scholenmetsucces.nl

tel: 023 534 11 58

fax: 023 534 59 00

Een school die zorgvuldig en structureel werk maakt van het bevorderen van ondernemend gedrag van haar leerlingen noemen we een ondernemende school.

'Onder ondernemerschap wordt iemands vermogen verstaan om ideeën in daden om te zetten. Het omvat creativiteit, innovatie en het nemen van risico's, alsook het vermogen om te plannen en projecten te beheren en om doelstellingen te verwezenlijken.

Een ondernemende houding helpt iedereen in het dagelijks leven thuis en in de maatschappij, het helpt werknemers zich bewust te worden van hun arbeidsomgeving en kansen te grijpen en is de basis voor meer specifieke vaardigheden en kennis die ondernemers nodig hebben voor sociale en economische bedrijvigheid.'

Definitie van ondernemerschap zoals gehanteerd door de Europese Commissie.

In Schotland wordt veel gedaan aan 'enterprise education'. Promotie gebeurt onder andere met dvd's van voorbeelden van ondernemend leren. In de inleiding van één daarvan, zegt de presentator: "Scotland's future is in great hands!"

Willen ook wij in Nederland dat met trots over onze leerlingen kunnen zeggen, dan vraagt dit onder andere dat we ons een beeld vormen van de toekomst van Nederland. In dit ontwerp kiezen we voor een toekomst met mensen die ideeën in daden om kunnen zetten, die creatief en innovatief kunnen en durven zijn. Die hun talenten en hun kennis ontwikkelen en inzetten ten dienste van zichzelf en anderen. Die dat toepassen op allerlei terreinen van hun leven, dus ook op gebied van arbeid en economisch ondernemerschap.

Aan zo'n maatschappij kunnen we bijdragen door te investeren in de individuele ontwikkeling van leerlingen, al doende en van jongs af aan.

Maar hoe doet een school dat?

Het zou behoorlijk tegenstrijdig zijn wanneer dit ontwerp het antwoord op die vraag zouden dicteren. Een school die werk maakt van ondernemend gedrag laat zich immers niet zo maar dicteren, maar zoekt naar eigen mogelijkheden. Wat wij hierna schrijven over de ondernemende school is dan ook slechts een globale schets van de contouren van een ondernemende school.

De voorbeelden zijn uitsluitend bedoeld als inblikjes in een mogelijke schoolpraktijk, ter stimulering en enthousiasmering. Vanuit de zes sleutelvragen schetsen we het profiel van een ondernemende school.

1. Het gewenste eindprofiel van de leerling kenmerkt zich door:

Creativiteit en kunde: de leerlingen die de school verlaten zijn te herkennen aan hun vermogen om creatief te zijn, initiatieven te nemen en kansen te benutten, maar ook om risico's te nemen en deze te verkleinen door kennis en kunde in te zetten.

Ondernemend gedrag: ze zijn uitgedaagd om concrete ondernemingen aan te pakken en tot een succesvol resultaat te brengen in vijf fasen, namelijk: het ontstaan van het idee, het maken van een plan, de uitvoering van het plan, de bekendmaking van de resultaten en de pr en tenslotte de voortzetting en groei. In het onderwijs hoort daar expliciet bij de reflectie op kwaliteit van proces en product. Ze ontwikkelen een zekere mate van meesterschap.

Rollen: ze hebben allerlei rollen leren kennen. Afhankelijk van het type ondernemende activiteit zijn ze initiatiefnemer en uitvoerder geweest.

Ze hebben gezorgd voor de pr, voor een ondernemingsplan, voor de financiën, hebben gasten ontvangen, opgetreden, presentaties gehouden, zijn verslaggever of fotograaf geweest, hebben samengewerkt met andere leerlingen en met professionals, etc.

Samenwerken met inzet van eigen kwaliteiten

Niet iedere leerling wil en kan alles. De een loopt voorop, de ander volgt. Maar samen brengen ze het plan tot een goed einde. Beiden leren ervan.

2. Hoogtepunten in het onderwijs

Te denken valt aan allerlei ondernemingen op het gebied van bijvoorbeeld:

- ✓ **Kunst en cultuur:** een poëzieroute door de wijk of een (kinder)kustuitleen.
- ✓ **Omgeving en maatschappij:** herstel en adoptie van een (deel) van de wijk of het ontwikkelen van natuur in de buurt.
- ✓ **Techniek:** alternatieve energie voor school of een milieuonderzoek.
- ✓ **Schoolhuishouding:** reparatiewerkplaats of een ontwerp en organisatie van feesten en uitstapjes.
- ✓ **Innovaties:** de Einsteinweek of het ontwikkelen van nieuwe producten en processen.

Deze lijst is slechts een deel van de mogelijkheden en dient ter inspiratie. Een beetje inventieve leraar bedenkt vanuit eigen interesse en vakmanschap meer mogelijkheden. Waar het om gaat is dat er ideeën gegenereerd worden waarmee een leraar zijn leerlingen kan uitdagen tot grote inzet, betrokkenheid en creativiteit. Hoewel misschien -in eerste

instantie- het idee van de leraar is, maakt de leerling het tot zijn idee en verwerft 'ownership'. Dat is het moment waarop de leerling ondernemend gedrag gaat vertonen.

Binnen en naast het werken aan hoogtepunten zal er ruimte en tijd nodig zijn voor studie, oefening, training, uitleg, verdieping en reflectie. Het werken aan een concrete situatie helpt de leerling om gevoel voor kwaliteit te ontwikkelen.

3. De schoolcultuur

Er zal sprake zijn van ondernemend gedrag op alle niveaus. Op het niveau van leerlingen en leraren, maar ook van de directie en van de bovenschoolse leiding. Niets is op voorhand onmogelijk. In de school heerst een gevoel van beroepseer, iedere leraar doet er toe. In een ondernemende school krijgen allen (leerlingen én leraren) de kans om hun eigen talenten te ontdekken en verder te ontwikkelen. Wat overigens niet wil zeggen dat er nooit gewerkt wordt aan zaken die lastig zijn, waarvoor geoefend en getraind moet worden. Maar dat lukt beter als de zin en de betekenis ervan geplaats kunnen worden in een uitdagende context. Een ondernemende school ervaart de opdracht waarvoor ze staat als een gezamenlijke inspanning op weg naar een gezamenlijk doel. Een wij-gevoel ontstaat ook wanneer leerlingen en leraren samen leren. Binnen de school zal de ethiek de grens bepalen van de activiteiten. Dat betreft zowel de ondernemende activiteit op zich als de producten en processen die daaruit voortkomen.

4. De Leerkrachtkwaliteiten

De leraren bepalen de kwaliteit van het onderwijsproces. In een ondernemende school betekent dat onder andere: Leraren die ondernemend gedrag bij hun leerlingen willen bevorderen, moeten zelf ook ondernemend mogen en kunnen zijn - in ieder geval ten aanzien van de inrichting van hun onderwijs. Dat vraagt om ruimte in de schoolorganisatie en in het programma, om vertrouwen tussen collega's en veelal om teamwork.

De leraar zal voor een deel zijn eigen onderwijs ontwerpen, in ieder geval binnen het werken met hoogtepunten. Dat vraagt om zicht op uitdagingen voor zichzelf en voor de leerlingen, om inzet van (vak)kennis, van creativiteit en om het kunnen ontwerpen van een goede structuur waarbinnen leerlingen zowel sturing vinden als vrijheid voor eigen initiatieven en verantwoordelijkheid. Het vraagt ook om het samenwerken met mensen, bedrijven en instellingen buiten de school, en met vakgenoten in hogescholen en universiteiten.

5. Samenwerking met buitenschoolse partners

De ondernemende school zal graag samenwerken met ondernemers. Soms als sponsoren van hun activiteiten, maar vooral vanwege de ervaring en het vakmanschap op het gebied van het economisch ondernemen en de inhoudelijke kennis.

6. De inrichting van het schoolgebouw

Een school die werk maakt van de bevordering van ondernemend gedrag bij de leerlingen zal hier ook zijn schoolgebouw op willen afstemmen. Als uitgangspunt hierbij nemen we de vijf fasen bij ondernemend gedrag.

Ruimte voor ideeën: inspiratie kan komen van concrete materialen, van foto's van schrijvers, schilders, wetenschappers, etc. al naar gelang de activiteiten waaraan gewerkt wordt.

Ruimte voor plannen maken: dit vraagt in de school om mogelijkheden voor stilte en concentratie, voor het raadplegen van bronnen, consultatie van deskundigen (leraren en anderen), overleg, teamwerk en dergelijke.

Ruimte voor het uitvoeren van de plannen: alleen of samen met anderen wordt gewerkt aan de totstandkoming van het eindproduct (of de eindsituatie); dat vraagt afhankelijk van het type onderneming om werkruimten, ateliers, ruimten om vaardigheden te trainen, met computers te werken, etc.

Ruimte voor presentatie: het product dat ontstaan is moet ook aan anderen 'overgedragen' kunnen worden. Soms vraagt dit om een expositie of een optreden, soms om een beschrijving, een campagne of een verkoop, een publicatie of een webverslag.

Voortzetten en groeien

Succesvolle ondernemingen in de school vragen om vervolg en uitbreiding. Leerlingen kunnen bij ouderejaars stage lopen. Zo'n voortzetting vraagt om een meer permanente ruimte, in het lesprogramma, maar vaak ook in het schoolgebouw. Daarnaast is het goed mogelijk dat een ondernemende school haar deuren letterlijk openzet en gebruikmaakt van werkruimte buiten de school: bijvoorbeeld bij een bedrijf, een atelier, een sportvereniging, of de buitenomgeving.